

עין משפט
נר מצוה

קנה א מיי פ'צ מהל' אשות הלכה יח סוג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קעב סעיף ו וסימן קנה סעיף ד':
קנו ב מיי פ"ג מהל' עבדים הל' ד':
קנו ג ד ה ר ז מיי שם הלכה טו סוג עשין פד':
קנה ח מיי שם הל' ד':
קנפו ט מיי שם ס"ב הלכה ד סוג עשין פג':

תורה אור השלם

1. והתנחלתם אתם לבניכם אחריכם לרשת ארץה לעלם בדם תעבדו ובאחיכם בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך:

ויקרא חב מו

2. כי יקובר לך אחיך העברי או העבריה ועברך שש שנים ובשנה השביעת תשלחנו חפשי מעמך:
דברים טו יב
3. וכי תשלחנו חפשי מעמך לא תשלחנו רקם:
דברים טו יג
4. כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשבעת יצא לחפשי חנם:
שמות כא ב

לעני רש"י

וירוא"ה. יבלת.

מוסף רש"י

והא אלו קתני. דמשמע דוקא (ותענית יד.). והתנחלתם אותם. עבדים מענים (כתובות זג.). זכות בתו. זכות שכימה לו תורה בבטו (שם). לו ולא לבעל חובו. אין האדון מחויב להגנות הענקו לנצל חובו ומשום דס"ל בעלמא דכרי נתן דלמר הושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו מולאין מנה ונתמן להו אליעזרין למעוטי הענקה מהאי דינא (לעיל טו.).

תוס' ר"י חזקו

שכר בטלה. כשמגבחת מציאתה. דליתיה לאב. שלא הספיק לגבות עד שמת. שילוחו. דכתיב וכי תשלחנו חפשי מעמך לא תשלחנו ריקם. [ובירח] השלמה [בעין]. שישלים כמה שברח ונתבטל.

מוז:

והא ארבעה קתני. נראה דדייק מהא דקתני ואי אתה יכול לומר ארבעה בלחד מהן דמשמע דנחית לפרושי כולוהו וליכא למימר

דדייק מדקתני ארבעה מעניקים להן דהא אמר בפ"ב דסוטה (דף טו, ט.)

תנא ושייר אע"ג דתנא מניינא גבי הא דלמרינן בג' מקומות 6 הלכה

למטה 6 דתניא אבן תשע שנים שהביא שתי שערות שומא מבן ט' שנים ויום אחד עד ב' שנה ויום אחד ועודן בו שומא ר' יוסי בר' יהודה אומר סימן בן י"ג שנה ויום אחד דברי הכל סימן מתיב רב ששת ר' שמעון אומר ד' מעניקים להם ג' באיש וג' באשה ואי אתה יכול לומר ד' באחד 6 לפי שאין סימנים באיש ואין רציעה באשה ואם איתא ניתני נמי מיתת אב וב"ת ה"נ תני ושייר והא ארבעה קתני וכי תימא תנא דבר שיש לו קצבה קתני ודבר שאין לו קצבה לא קתני והא סימנין דאין להם קצבה וקתני וכי תימא ה"נ כדרב ספרא והאיכא מיתת אדון דאין 6 להם קצבה וקתני מיתת אדון נמי לא קתני ואלא ארבעה מאי גיהו שנים ויובל ויובל של רציעה ואמה העבריה בסימנים ה"נ מסתברא דקתני סיפא אי אתה יכול לומר ארבעה באחד מהם לפי שאין סימנים באיש ואין רציעה באשה ואם איתא באשה מיהא משכחת לה ארבעה שמע מינה מתיב רב עמרם יואלו מעניקים להם היוצא בשנים וביובל ובמיתת האדון ואמה העבריה בסימנים ואם איתא ניתני נמי מיתת אב וכי תימא תנא ושייר 7 והא 7 אלו קתני וכי תימא דבר שיש לו קצבה קתני דבר שאין לו קצבה לא קתני והא סימנין דאין להם קצבה וקתני וכי תימא ה"נ כדרב ספרא האיכא מיתת אדון תיובתא דריש לקיש תיובתא והא ריש לקיש ק"ו אמר קל וחומר פריכא היא משום דאיכא למיפרך מזה לסימנין שגשתנה הגוף תאמר במיתת אב שכן לא נשתנה הגוף יתני חדא ענק עבד עברי לעצמו וענק אמה העבריה לעצמה ותניא אידך ענק אמה העבריה ומציאתה לאביה ואין לרבה אלא שכר בטלה בלבד מאי לאו הא דנפקא בסימנים והא דנפקא לה במיתת אב לא אידי ואידי דנפקא לה בסימנין ולא קשיא יהא דאיתיה לאב הא דליתיה לאב בשלמא ענק אמה העבריה לעצמה 8למעוטי אחין 8 דתניא י והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם אותם לבניכם ולא בנותיכם לבניכם ימבאן שאין אדם מוריש זכות בתו לבנו אלא ענק ע"ע לעצמו פשיטא אלא למאן אמר רב יוסף י"ד קרת קא חזינא הכא אבוי אמר הכי אמר רב ששת הא מני תוטאי הוא דתניא תוטאי אומר לוי 8 ולא לבעל חובוי 8 גופא אלו מעניקים להם היוצא בשנים וביובל ובמיתת אדון ואמה העבריה בסימנין אבל בורה ויוצא בגרעון כסף אין מעניקים לו 8 אמר בורה

אין מעניקין לו ויוצא בגרעון כסף מעניקים להם שלשה באיש וג' באשה ואי אתה יכול להסתלקם

דת"ר 8 יכול לא יהו מעניקים אלא ליוצא בשש מגין לרבות יוצא ביובל ובמיתת האדון ואמה העבריה בסימנין ת"ל 2 תשלחנו וכי תשלחנו יכול שאני מרבה בורה ויוצא בגרעון כסף ת"ל 3 וכי תשלחנו חפשי מעמך מי ששילוחו מעמך ייצא בורה היוצא בגרעון כסף שאין שילוחו מעמך רמ"א בורה אין מעניקין לו דאין שילוחו מעמך אבל יוצא בגרעון כסף 6 ששילוחו מעמך בורה השלמה בעי דתניא מגין לבורה ששחייב להשלים ת"ל 4 שש שנים יעבד

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

למטה. אם הציאה לפני זמנה אינן סימנין: ה"ג להא מתניתא בפרק יואל דופן בן פסע שנים שהציא שתי שערות שומא מבן ט' שנים ויום אחד עד י"ב שנה ויום אחד ועודן בו שומא רבי יוסי בר' יהודה אומר סימן בן י"ג שנה ויום אחד דברי הכל סימן.

נקט י"ג ולא נקט י"ב ומתוך לה: בן ט' שנים. הכל מודים שומא: מבן פסע ועד בן י"ב שנה ועודן בו. כשהגיע לי"ב ולא נשרו פלוגתא אצל אס נשרו קודם י"ב לא פליג ר' יוסי דאייגלאי מילתא דלאו סימן הוי ומבן י"ג שנים ויום אחד מודו רבנן דהוי סימן ואפילו נשרו: שומא. ורוא"ה בלע"ז ודרכה ללמח זה שער אלמא המציאה קודם פסע אינו סימן ויש לה קצבה למטה: ד' מעניקים להם. תנאי בלע"ז לקמן איכא למ"ד בורה ויואל בגרעון כסף אין מעניקים לו ואיכא למ"ד יואל בגרעון כסף מעניקים לו לפיכך קצט בהן ר' שמעון מגין ארבעה ואין בורה וגרעון אחד מהן וקס"ד השתא שהן היואל בשש שנים והיואל ציובל וגרלע שיואל במיתת אדון וסימנין דלמא העבריה: שלשה מהן באיש. שנים ויובל ומיתת אדון גרלע ושלשה בלשה שנים ויובל וסימנין: ואין רלעיה בלשה. ולקמיה פריך בלא רלעיה נמי אמה העבריה יואלת במיתת האדון: כדרב ספרא. דיש לה קצבה למטה: מיסא אדון. לא קתני בהני ד': שנים ויובל הפוגע בתוך שש: ויובל של רלעיה. ויובל המוואל את הגרלע. והני חפשי דיובל כל חד חשיב בלחי נפשיה: ה"ג מסתברא. דמיתת אדון לא קתני בהו: ואם אישא. דתנא מיתת האדון ומרתי יוצלי כחד חשיב להו הא אימת נמי בלשה ומאי יהיו דקאמר אין רלעיה בלשה דבלא רלעיה נמי הוו זה ארבעה ענק: ואין לרצה. במציאתה אלא שכר בטלה כמה שצטלה ממלאכתה כשהגבהתה. ולקמיה פריך ענק ע"ע לעצמו פשיטא: הא דנפקא בסימנים. ואציה קיים הוו דלצ: והא דנפקא במיתס האב. דהואיל דליתיה לאצ זכיה איחי בענק: זכוס צסו. זכות שזכתה לו תורה בשבח צמו: יו"ד קרפ. יו"ד שהיא קטנה משאה עיר גדולה כלומר האריך משתו חס: ולא לצעל חונו. ומדסצירא לן כרבי נתן אתא לו אפקיה כדפרישית לעיל (דף טו.). אלו מעניקין להן כו'. ולקמן ילפינן כולוהו למעמייהו: אלא ליואל בשש. דהענק בדידיה כתיב: פשלחנו וכי פשלחנו. תרי זימני תשלחנו ולרבות שאר שילוחין להענק: שאין שילוחו מעמך. מדעתך אלא מאלהיס: ששילוחו מעמך. סיהא מקבל גרעון ומשלחו: השלמה צעי. להשלים שש ולאחר השלמה הכי הוא כיואל בשנים ועניקאוו:

יכול

יכול

מסורת הש"ס

א) נדה מז. ע"ש, ב) ג'נ"ל לה. (יעב"ז). א) ג'נ"ל מוס' יבמות פד: ד"ה אלא לאו ומוס' כתובות כט. סד"ה ועל הכמות ומוס' זבחים פד. ד"ה הלא ומוס' שנועות לג. ד"ה ואלו נאמרים ומוספות שם מד: ד"ה כל ההצנען וע' היטב חוס' שבת עה: ד"ה חסר אמת, ד) [לקמן מ.], ח) כתובות מ. מ"ב פרשת צר: פרשה ג, ו) פי' גאון יוד קרת שם עיר כההיא דפי' סדר תענית כג: אי"ר יוסי דמן יוד קרת, ו) נכתב"י: אי"ל אנוי. דפו"ר: אמר אחי, ולפי"ן רק אחי מידן לקושא. וכו"ז לפי פירוש הגאון שהובא במספ"ש על יו"ד קרת. ועי' של"ל ולפנינו פי"פ הרש"ל, ח) דנדרים טו, ו) [נעיל טו ע"א], ו) [מסכת עבדים פי"ב ע"ש], ט) ספרי פ' ראה פוס' קמו, ט) [יש להוסיף: מעניקין לו. רש"ש, ח) בנדפו"ר: לה], ט) [ושם ד"ה מאל], ו) [ועי' מוס' יבמות ג: ד"ה למעוטי כמה שרשמי שם על לדו], ע) [וא"ל מכל מקום. רש"ש, ח) [כתובות מז ע"א],

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ווא וכו' ואלכה עוקרת את המקרא. עין רשבי"א בחידושי פסק ז דחולין דף ג' ד"ה ותמיה לו ועיין כמיוות דף ב ע"ב בנשי"א ד"ה אסחי מני ארבעה:

הנהרות הב"ח

א) גב' בלחד מהן לפי שאין:

מוסף תוספות

א. כיון דלאו חומרא דכתיבא בתורה היא אלא מסברא בעלמא הוא דפרטיקן היא גופא ככניס בקי"ו [לעיל ה. מוס' ד"ה שכן פודיס]. מוס' הרא"ש. ב. דהא ק"ו לאו מסימנין אמיתת אדון הוא עיקרו אלא מאב לאדון. רמב"ן, ועי' ריטב"א. ג. שנוף אחד הוא. מוס' הרא"ש. ד. אבל מיתת שאין כאן שינוי הגוף אע"פ שמוציאה מרשות אב אינו בדין שיוציאה מרשות אדון. שם. וע"ע רמב"ן ורשב"א. ה. מפורט עונשין לחיוב עונשין. מוס' הרא"ש. ו. מיתת האב שמוציאה בעלמא מרשות אב תוציא כאן מרשות אדון. שם. פירכא כל דהו היא ולא נוכל למילף במה הצד. מוס' טו"ך. ו. מה אמה מעשה ידיה לרבה אף בת מעשה ידיה לאביה. מוס' כתובות מג. ד"ה מגיד.